

INIMLIK HUVI ÕNNE VASTU

“Huvitav, kas ta on õnnelik?”

Sellist küsimust armastasime endale ja teistele esitada meie, tema endised klassikaaslased, kui ta mõnel vaikselt õhtul meile Emajõe kaldapealsel vastu tuli, punane kampsun seljas ja pilk tabamatu. Ta oli meile mõistatuseks jäänud, võib-olla olime temast ise mõistatuse teinud, sest meie klassi tüdrukud olid kõik väga lihtsad ja üks pidi ometi mõistatus olema. Tema õnn või õnnetus ei puutunud samuti meisse: oli saabunud aeg, kus vanad klassiõed ja -vennad hakkavad võõraks jääma. Aga nii oli hea küsida.

Koolis oli ta päris silmatorkav oma silmade sära poolest. See oli nii tugev, et polnud üksnes ilus, vaid ka väljakutsuv. Tema pilk näis meile vahel otse häbematu ja meie, kes me tüdrukutega veel tegemist teha ei julgenud, sosistasime üksteisele, et küllap ta ikka veidi selline on, milleks siis muidu niisugune pilk.

Mina avastasin tema silmade saladuse kõigepealt. Olin nimelt kooli kunstnik. See tähendas seda, et oli küll minust paremaid joonistajaid, aga nad polnud nii häbematud, et oleksid oma pilte seinalehte üles pannud. Mina julgesin seda teha, kuigi tundsin, et julgen järjest vähem, ja kaugemale on jäänud üheksanda klassi kevad, kus ma mõne võõra tüdrukuga tantsides ütlesin, et kas ma ei tohiks teda joonistada - see mõjus väga hästi.

Aga Kersti - nii ta nimi oli - lausa sundis joonistama oma silmade pärast.

Läksin tema poole, ta elas teisel korrusel ja septembripäike paistis aknast sisse. Ta istus diivanile ja mina joonistasin ning tegin suitsu, sest siin polnud nägijaid. Portreel puudus igasugune sarnasus ja ma hakkasin lausa higistama. Päike paistis lisaks veel näkku.

Kersti istus diivanil, valged käed sinisel seelikul, ega suhtunud minu joonistamisse üldse irooniliselt. Ta vaatas toa nurka oma veidrate silmadega, mis mind oma säruga lausa hulluks ajasid, ja mina viskasin pliiatsi põrandale ja käratasin:

“Mis kuradi silmad sul on?”

Tema küsis, on nad inetud. Ma vastasin, et ilusad ja isegi väga.

“Mul on kilpnääre,” ütles tema. “See on sellest.”

Ma ei osanud selle peale midagi öelda.

Ma tõmbasin oma soperdise katki ja me ajasime juttu. Ma teadsin, et kunstnikku minust ei saa, ja on viimane aeg jätta see edvistamine. Mu pilk libises kogemata ta suurtele põlvedele ja ta nägi selle ära. Mul hakkas veidi ebamugav, aga tema oli ikka lõbus, või vähemalt teeskles seda. Ma olin siis kaheksateist aastat vana ega osanud tüdrukute mõtteid lugeda, nagu väidavad end tegevad mõned kahekümne kolmesed, isegi kahekümne viiesed, kui nad on küllalt rumalad. Pärast läksin ära, ja eksivad need, kes arvavad, et midagi juhtus.

Paljud olid temasse armunud, ja ühel klassiõhtul läksin alla pimedasse koridori vett jooma ning nägin, et ta suudles üht ujujat. Ma teesklesin, et ei märganud midagi. Teadsin, et mina ei tohiks midagi niisugust teha, sest tema arvates olin ma hea poiss, nagu ta isegi mitu korda mulle ütles. Ainult halvad poisid tohtisid teda suudelda. Head ei tulnud nagu üldse arvesse.

Kui kool lõppes, proovisin ise talle läheneda, peas lõpuõhtu veiniaur, aga ta ei lubanud, ja mulle endalegi ei meeldinud, kui niisuguseid asju poolvägisi tehakse. Tol õhtul sadas vihma ja tuul raputas okstelt piisku krae vahele.

Pärast seda, kui hommikuõhtu öösse astusime ja laiali läksime, kadusime kauaks üksteisel silmist. Lõpuks räägiti Kersti kohta, et ta on abiellunud pimedaga mehega. Ja varsti nägin minagi teda üht meest käekõrval talutamas.

Kooliõed, kes vahepeal tundmatuseni olid muutunud ja kelle kõle naer mind hirmutas, arutasid kohvikus probleemi, kas see oli eneseohverdus või suur armastus. Keegi ei haletsenud, sest see oleks haletsejast halva mulje jätnud. Kõik olid lugenud kui mitte "Jumalikke komöödiat", siis vähemalt "Kauge tähe valgust" ja teadsid, et suur armastus tõepoolest eksisteerib. Aga põnevust jätkus terveks talveks ja kooliõed võisid lõpmata palju rääkida ja oletusi teha. Kersti endaga nad juttu ajada ei saanud, sest too ilmus nii harva tänavale ja peaaegu alati mehe käe alt kinni hoides.

Ja siis kordasime seda mõttetut küsimust: "Huvitav, kas ta on õnnelik?" Vastust ei andnud keegi, aga ainult küsimusestki piisas; me olime nagu uhkedki oma osavõtlikkuse ja inimliku huvi üle.

Ükskord otsustasime talle külla minna. Võtsime kaasa pudeli "Trakia" veini ja biskviite. See visiit kestis umbes kaks tundi. Nad elasid ühetoalises korteris pluss köök - ja mees oli tõepoolest täiesti pime. Absoluutselt. Ta rääkis meiega mitmest asjast ja meie olime tõesti väga delikaatsed, et teda mitte puudutada või nukraks teha. Me hoidusime meenutamast asjade välist ilu ja püüdsime sisse elada pimedamaailma. Ja kui keegi kogemata aknast välja vaadates ütles, et ei tea, kas tuleb vihma, millest see nii sinine pilv, siis astus naaber talle kohe jala peale. Kui mees sõi, siis vaatasime aknast välja, sest meil oli piinlik ja küllap Kerstilgi.

Kooliõed ajasid tühjast ja tähjast juttu, aga nende silmist võis välja lugeda sedasama küsimust: kes sa oled? Eneseohverdaja või pimedalt armunu? Kersti nagu ei andnud neile vastust ja varsti me tõusime püsti, soovisime kõige paremat ja läksime uksest välja. Kersti saatis meid natuke, aga ütles ainult niipalju, et elu on küllalt raske ja tegemist palju. Vihma hakkas sadama ja taevast läks üleni pilve. Laternad põlesid tänavatel alles esimest nädalat. Oli august. Leidsime, et armastusest ei saa siin juttugi olla, vähemalt Kersti poolt. Üks tüdruk väristas koguni õlgu. Siiski leidsime, et sinna tuleb tagasi minna ja neile kahele vähemalt seltsi pakkuda. Sest mis Kersti-vaeseke teeb, kui keegi tema silmigi ei imetle.

Nii tegimegi. Kersti oli ju meie kõigi sõber olnud ja meie kohus oli teda hädas aidata. Käisime nende poolt küll üksi, küll kahekesi, küll mitmekesi. Lobisime kooliaja seiklustest, igasugusest pudist-padist, aga hoidusime nimetamast asju, mis oleksid ta mehele võinud meenutada selle maailma värvirikust ja sära.

Küsimus meis kasvas üha enam ja enam. Miks Kersti seda ometi tegi? Miks? Ta oli ju nii kena tüdruk, istus kohvikus, luges palju, mängis näidendites... Ja nüüd? Võib-olla just selle küsimuse tõttu käisimegi neil külas.

Kuni ükskord leidsime ukse suletuna. See oli helevalge talvapäev, tänav hangesid täis ja suitsusambad tõusid püstloodis taeva poole. Mõtlesime, et keegi on surnud, võib-olla end tapnud; aga naabrinaine ütles, et Kersti kolis üleeile ära ega öelnud,

kuhu. Kersti olevat veel kolimisel tahtnud aidata, aga tema keelanud ära - see võib lapsele paha teha.

Laps? Olime üllatunud. Jah, rase, vastas perenaine juukseid rätiku alla lükates, varsti viiendat kuud. Rohkem ei osanud me enam midagi küsida. Naabrinaisele ta oma aadressi polnud jätnud, kuigi too nii väga palunud.

Ja ongi vist kõik. Nii jäigi meil see küsimus lahendamata, aga meie olime alles selles eas, kus inimlik õnn on kõige salapärasem mõistatus.

1965-1969